

Historie & Samfundsfag

Første valg

Nr. 3 - oktober 2018

Udgivet af Foreningen af Lærere i Historie og Samfundsfag

FALIHOS

Formand

Dennis Hornhave Jacobsen
Overgade 41, 1 th.
5000 Odense
Tlf.: 28 12 78 89
Mail: dennis@falihos.dk

Næstformand/Webmaster

Rasmus Helmin Kongstad Welling
Sofiendalvej 9
5500 Middelfart
Tlf.: 75 53 35 15 / 60 93 58 78
Mail: rasmusw@falihos.dk

Kasserer

Bente Wangsgaard
Damsbovej 68, Erritsø
7000 Fredericia
Tlf: 61 65 82 12
Mail: bente@falihos.dk

Ansv. Redaktør

Ditte Gormsen
Killerupvej 11
2770 Kastrup
Tlf.: 40 11 35 79
Mail: ditte@falihos.dk

Ansv. Redaktør

Kristine Traun-Terkelsen
Egernleddet 23
3660 Stenløse
Tlf.: 27 15 15 73
Mail: kristine@falihos.dk

Bestyrelsesmedlem

Pernille Moesby Laursen
Bakkekammen 1
7100 Vejle
Tlf: 22 88 14 37
Mail: pernille@falihos.dk

Bestyrelsesmedlem

Christian Arnth Jørgensen
Blykobbvej 36, st. tv.
2770 Kastrup
Tlf: 20 66 30 35
Mail: christian@falihos.dk

Bestyrelsesmedlem

Bente Wain
Peder Lykkes Vej 6, st.
2300 KBH S
Tlf: 25 78 37 40
Mail: bentewain@falihos.dk

Bestyrelsesmedlem

Mette Damgaard Jørgensen
Skippervej 4
5270 Odense N
Tlf: 51 74 16 66
Mail: mettedj@falihos.dk

Tidsskriftet udgives elektronisk af foreningen af Historie og Samfundsfag (Falihos).

Manuskripter sendes til redaktionen:
redaktion@falihos.dk

ISSN 2246-6568.

Medlemsskab og økonomi

E-mail: falihos@falihos.dk
Bank: Nordea
Reg.: 2440 - konto-nr.: 6284281851
MobilePay: 93 89 82 12

Abonnement, der inkluderer medlemskab af Foreningen af Lærere i Historieog Samfundsfag, tegnes hos kassereren for

- 295 kr. årligt for private
- 375 kr. årligt for institutioner
- 200 kr. årligt for studerende og pensionister.

Medlemskabet giver adgang til vores elektroniske magasiner, rabatter på bøger, adgang til alt materiale på vores hjemmeside, anmeldelser, artikler, undervisningsforslag, prøveoplæg, vejledning til prøver, debatforum, download af materialer, alle elektroniske numre, m.v.

Udmeldelse (inden 1/11) samt flytning/navneskift sendes skriftligt til kassereren eller som e-mail: falihos@falihos.dk.

Få flere informationer om tidsskriftet på vores hjemmeside:
www.falihos.dk

INDHOLD

<u>Årskonference</u>	Side 6
<u>Skolevalg for elever i 8., 9. og 10. klasse</u>	Side 9
<u>”Historiedetektiverne” – et nytænkende museums- og mediesamarbejde</u>	Side 11
<u>Tilbageblik folkemødet 2018</u>	Side 14
<u>”2pac lever”</u>	Side 15
<u>Avislæsning er vores daglige dosis læsning</u>	Side 18

Forsidefoto: Tobias Markussen

To nye medlemmer i FALIHOS' bestyrelse

Til generalforsamlingen d. 8. september blev Mette Damgaard Jørgensen og Bente Wain valgt ind i bestyrelsen. Her følger en kort præsentation af vores nye medlemmer. Til Årskonferencen d. 29. november vil I få lejlighed til at hilse på dem.

Jeg hedder Mette, og jeg blev i 2008 færdiguddannet folkeskolelærer med blandt andet linjefag i samfundsfag. Sidenhen har jeg taget en kandidat i pædagogisk sociologi med ekstra fag i politisk sociologi ved Københavns Universitet, og de sidste fire år har jeg undervist i samfundsfag på læreruddannelsen i Odense. På læreruddannelsen underviser jeg også i moduler, der centrerer sig omkring didaktik og pædagogik, og så løser jeg forskellige opgaver inden for forskning og udvikling.

I mit nuværende arbejde som læreruddanner er jeg meget interesseret i at bygge bro mellem den undervisning og teori, de kommende samfundsfagslærere møder på læreruddannelsen og folkeskolens daglige praksis. Dette fokus vil jeg tage med mig i mit arbejde som bestyrelsesmedlem, hvor jeg i samarbejde med de øvrige bestyrelsesmedlemmer om at få styrket samspillet mellem teori og praksis i folkeskolens samfundsfag.

Jeg ser frem til samarbejdet!

De bedste hilsner
Mette Damgaard Jørgensen

Mit navn er Bente, jeg er 40 år, og har to børn på hhv. 17 og 10 år. Jeg bor og arbejder på Amager.

I 2008 blev jeg uddannet lærer fra KDAS. Siden har jeg primært undervist i udskoling. Jeg er desuden SSP-lærer på min arbejdsplads, Skelgårdsskolen, og har den vej rundt også et ret godt indblik i, hvordan de unge forstår vores samfund.

I løbet af mine 10 år som lærer har jeg undervist flere klasse i samfundsfag. For mig er det vigtigt at give de unge mennesker noget med i rygsækken, som de kan bruge, når vi slipper dem i folkeskolen og sender dem ud i 'den virkelige verden'. Jeg mener, at jeg som samfundsfaglærer har et ansvar for, at de unge forstår de forventninger samfundet har til dem, ligesom jeg også skal undervise i de rettigheder og muligheder de unge har.

Mit fokus i min daglige undervisning, og det fokus jeg vil have i FALIHOS bestyrelse er at gøre samfundsfaget mere praktisk orienteret. De unge mennesker har brug for at arbejde selv og komme ud i verden, for at kunne se de muligheder og forventninger, der ligger foran dem. Derfor vil jeg i høj grad have fokus på at omsætte teorien til praksis.

Jeg glæder mig meget til mig arbejde i FALIHOS bestyrelse

De bedste hilsner
Bente Wain

ÅRSKONFERENCE

Historie & Samfundsfag i praksis

Info

29. november på Arbejdermuseet

Årskonferencen kommer denne gang helt ned i praksis og ud i undervisningsvirkeligheden. Der er afsat god tid til både praksisnære workshops og networking. Alle deltagere får et hæfte med konkrete undervisningsforslag.

Flere forlag vil have stande på konferencen.

Årskonferencen er gratis for medlemmer, mens prisen er 350 kr. for ikke-medlemmer. Medlemsinstitutioner kan sende tre medlemmer.

Tilmeld dig på www.falihos.dk

Program

9:30 - 10:00:

Get in / Kaffe og brød

10:00 - 10:20:

Formandens velkomst v/ Dennis Hornhave Jacobsen

10:30 - 11:00:

Eleverne har ordet - Den gode undervisning i historie og samfundsfag

Tørt, kedeligt og kundskabstungt. Mærkeligt, fedt og sjovt. Elevers beskrivelse af fagene historie og samfundsfag spænder ofte vidt. Men hvornår er undervisningen i disse fag egentlig allerbedst set ud fra et elevperspektiv? Er det indholdet? Er det særlige didaktiske greb og metodikker? Læreren? Eller noget helt fjerde. I denne sofasamtale har vi inviteret Leanor Dall og Magnus Tækker Lærke fra Danske Skoleelevers bestyrelse ind til en moderet samtale om den gode undervisning i historie og samfundsfag set ud fra elevernes verden.

11.00 - 13.00:

Workshop 1

Vælg mellem fire workshops. Se beskrivelser herunder.

13.00 - 14:30:

Frokost og networking, inkl. inspiration hos forlagene
Mulighed for at se Arbejdermuseets udstilling

14:30 - 16:30:

Workshop 2 (Kaffe og kage undervejs)

Vælg mellem fire workshops. Se beskrivelser herunder.

16:30-45:

Kort afrunding

ARBEJDERMUSEET

ÅRSKONFERENCE

Historie & Samfundsfag i praksis

Konferencens workshops

Kreativ begrebsindlæring i samfundsfag

v/ Bo Isaksen og Marie Borregaard Vinther

Med udgangspunkt i Samfundsfagslærerens øvelsesbog – opskrifter til kreativ begrebsindlæring vil forfatterne Bo Isaksen og Marie Borregaard Vinther præsentere didaktiske overvejelser om kreativ begrebsindlæring samt præsentere en række bud på konkrete øvelser og værktøjer, der kan anvendes direkte i den daglige undervisning. Desuden gives inspiration til, hvordan man selv kan blive bedre til at gøre undervisningen aktiv, kreativ og varieret.

Styr på prøven med selvvalgt problemstilling i historie og samfundsfag

v/Christian Arnth Jørgensen

Først vil vi gennemgå det centrale fra Undervisningsministeriets prøvevejledning for historie og samfundsfag, hvor der undervejs vil være mulighed for at stille spørgsmål, så man får helt styr på reglerne. Dernæst vil der være mulighed for at arbejde individuelt eller i grupper med problemstillinger til de to fag. Endeligt vil vi til sidst diskutere didaktiske og fagfaglige tilgange til fagene, hvor der er mulighed for at videndele og dele ud af egne gode erfaringer.

Konkrete tips til din historieundervisning

v/Kasper Ditlevsen

Workshoppen vil handle om variation og elevinddragelse i historieundervisningen. Deltagerne vil få en række konkrete input til, hvordan man gennem kreativitet, leg og alternative undervisningsformer puster liv i historieundervisningen. Workshoppen vil tage udgangspunkt i øvelser fra bogen "Historielærerens øvelsesbogen" og Facebook-siden "Kaspers øvelsesbog til historieundervisningen".

Dilemmabaseret historieundervisning

v/Linda Nørgaard Andersen

Stramme kønsroller, små kår og masser af rock'n'roll! I undervisningsforløbet "Farlig ungdom" står nutidens udskolingselever ansigt til ansigt med 1950'ernes nye menneske; teenageren. I forløbet fortolker, diskuterer og analyserer eleverne unges livs- og hverdagsbetingelser i 1950'erne og konfronteres med forskellige dilemmaer, der udfordrer og træner deres historiske empati. I workshoppen introducerer Arbejdermuseet deres brug af og erfaringer med dilemmapædagogiske elementer i og der gives en række konkrete eksempler fra forløbet "Farlig ungdom" på inddragelse af dilemmaer og inddragelsen af unges egen livsfase i undervisningen. Afslutningsvis diskuteres fælles ideer til hvordan man kan arbejde med dilemmaer i den daglige undervisning.

2pac lever, og månelandingen var bare varm luft ... eller hvad?

[Klik her](#) for at prøve forløbet om
konspirationsteorier i historien.

Historiefaget

Prøv gratis på clioonline.dk

SKOLEVALG FOR ELEVER I 8., 9. OG 10. KLASSE

Skolevalg er et tre uger langt undervisningsforløb, der kulminerer med en autentisk afholdt valghandling for elever i 8., 9. og 10. klasse.

Af Christian Juul Lentz, projektleder for Skolevalg

Foto: Ty Stange

Den 13. januar 2019 udskriver statsminister Lars Løkke Rasmussen Skolevalg. Det er startskuddet til et intenst undervisningsforløb med politiske mærkesager, kampagneudvikling og debatter med ungdomspolitikere ude på skolerne. Kulminationen er selve valget den 31. januar 2019, hvor eleverne får udleveret valgkort og stemmesedler, som de skal sætte deres kryds på i de opstil-

lede stemmebokse. Landsresultatet offentliggøres på en stor tv-transmitteret valgaften på Christiansborg. I 2017 afgav tæt ved 45.000 elever deres stemme, og flere end 30.000 elever deltog i en debat med ungdomspolitikere.

Undervisningsforløbet er tilrettelagt med udgangspunkt i Fælles Mål for samfundsfag med mulighed for at arbejde tværfagligt med

Foto: Tobias Markussen

danskfaget. De to fags faglige felter kan suppler hinanden og være med til at forberede eleverne til at deltage og tage medansvar i et samfund med frihed og folkestyre.

Der er tilmelding på www.skolevalg.dk frem til og med den 30. november. Det er gratis både at deltage og at få en debat med ungdomspartierne.

Det er skolens eget ansvar at stille valgsteder op og at udskrive de valgkort og stemmesedler, som bliver sendt pr. mail op til valget.

Læs mere i lærervejledningerne og i vejledningerne til valgkontrollanten og den valgsvarlige, der kan downloades på Skolevalgs hjemmeside.

Skolevalg arrangeres af Folketinget og Undervisningsministeriet i samarbejde med Dansk Ungdoms Fællesråd.

SKOLEVALG2019

Når Lars Løkke Rasmussen udskriver Skolevalget søndag den 13. januar, er det startskuddet på et intenst undervisningsforløb med valgkamp, debatter og politiske mærkesager. Kulminationen er selve valget den 31. januar 2019.

Tilmeld skole ✓ Book en debat

”Historiedetektiverne” – et nytænkende museums- og mediesamarbejde

Af museumsinspektør og koordinator Maria Clement Hagstrup

Tolv skoler, tolv museer, TV2 Nords skoletjeneste og DR P4 Nordjylland sætter i 2018 i fællesskab fokus på den nordjyske kulturarv. Det unikke samarbejde er opstået omkring projektet ”Historiedetektiverne”, som er en konkurrence om at bringe de gode, utrolige og spændende fortællinger ud til nordjyderne på en ny og anderledes måde.

Hvad har tatoveringsnåle fra bronzealderen til fælles med Helligåndsklosteret og Churchillgruppen? I hvert fald én ting: De indeholder alle en spændende historie, som fortæller om Nordjylland gennem tiden. Og netop de gode historier er i centrum for et nyt, stort samarbejdsprojekt, der henvender sig til nordjyske skoleelever i 8. og 9. klasse. ”Historiedetektiverne” er en konkurrence om at lave den bedste videoformidling af nordjysk kulturarv på tre minutter. Fantastiske historier fra hele Nordjylland, fortalt af unge skoleelever til andre skoleelever.

Fælles for de tolv udvalgte klasser er, at deres detektivarbejde starter på et af de deltagende nordjyske museer, hvor de med museumsformidlere som guider præsenteres for de forskellige fortællinger ”bag” udstillingerne. Herefter er det op til eleverne selv at beslutte, hvilken spændende genstand, historie, bygning eller person, de vil undersøge nærmere i deres projektarbejde. Hvem kunne det smukt udsmykkede sværd fra vikingetiden have tilhørt, hvorfor har det 10.000 år gamle kranie fra jægerstenalderen voldsomme skader, og hvem var egentlig Thomas Thomassen Bisp, der blev henrettet i Hjørring i 1822? Eleverne skal med hjælp fra museernes medarbejdere finde svar på deres spørgsmål og efterfølgende ved TV2 Nords skoletjeneste omsætte den nye viden til en kortfilm. Her trænes eleverne i at håndtere medieprocessen fra idé, research og optagelse til redigering og outputtet i en video.

Der vil med sikkerhed komme nye vinkler på den nordjyske lokalhistorie, og det er også hele tanken bag projektet, der er støttet af Nordjyllands kulturaftale, Kulturkanten. ”Vi er spændte på at se, hvordan de forskellige klasser og hold vil formidle de vidt forskellige fortællinger, vi præsenterer dem for på museerne”, siger museumsinspektør Maria Clement Hagstrup, der er koordinator på projektet. ”Eleverne skal selv være historie-

detektiver, så vores opgave på de forskellige museer er at introducere dem til forskellige aspekter af lokalhistorien, men det bliver elevernes opgave at dykke ned i kilderne og reflektere over det, de oplever og med hjælp fra TV2 Nords professionelle fagfolk fremstille små kortfilm”, uddyber hun. Ved at arbejde som historiedetektiver trænes eleverne således i at forstå, analysere og formidle viden omkring vores fælles historie.

Fra de nordjyske skolers side har der været særdeles stor interesse for at deltage i projektet, og to klasser fra henholdsvis Hirtshals Skolecenter og Fjerritslev Skole har allerede været på museumsbesøg på Nordjyllands Kystmuseum og Vesthimmerlands Museum. Her er der blevet arbejdet med vidt forskellige historier, og nordjyderne kan allerede nu se frem til at blive klogere på bl.a. den legendariske modstandsmand Jens Toldstrups giftampul, tortur under Gestapo, artilleriskibet Niels Juels kanoner, Harald Blåtands byggeboom i slutningen af 900-tallet og vikingearlen Ulv Galicienfarers endeligt. Og meget mere vil undervejs komme til, når yderligere 10 klasser i løbet af de næste tre måneder går på opdagelse i de mange spændende historier, som gemmer sig i museernes udstillinger og magasiner.

For de fleste elevers vedkommende er det ikke nyt, at professionelle museer inddrages i undervisningen, men frem for ”blot” at læne sig tilbage og lytte under besøget, så er det nu eleverne selv, der skal udvælge lige præcis den historie, de vil undersøge nærmere. For museumsformidlerne bliver det derimod den omvendte verden, idet de kommer til at bistå eleverne på sidelinjen med hjælp til research, mens formidlingen af den endelige historie er helt på elevernes præmisser. Valg af genre og vinkel er således op til de enkelte hold, men der vil være gode råd at finde hos TV2 Nords skoletjeneste, hvor professionelle journalister og kamerafolk hjælper med idéer til fortæl-

legenrer og klippeteknik. Journalist Robert Bedsted, der er en af de fagpersoner, eleverne møder på TV stationen, er positivt overrasket efter første besøg fra Hirtshals Skolecenter. "Eleverne havde et overraskende højt niveau. Både teknisk og redaktionelt. De havde tårnhøje ambitioner og valgte løsninger som overraskede os garvede tv-folk", fortæller han.

Alle tolv klasser følger ensartede 8 dages forløb, som er tilrettelagt således, at mandag foregår på klassen med introduktion og holdopdeling, tirsdag er der besøg og rundvisning på det respektive museum, onsdag vælges det endelige emne, og der researches videre med hjælp fra museet. Torsdag kommer museumsformidleren på besøg på skolen og får fremlagt de forskellige fortællinger for at sikre autenticiteten, mens klassen fredag lægger vejen forbi TV2 Nord's skoletjeneste i Aabybro og får introduktion til fortælle- og klippeteknik. Mandag står så på filmoptagelser, mens eleverne tirsdag får besøg af TV2 Nord's skoletjeneste, der kan bistå med den sidste redigering, inden de endelige film færdiggøres og uploades til TV stationen onsdag. Herefter indgår filmene i den samlede "pulje", der kommer til at bestå af mere end 50 forskellige kortfilm, hvoraf kun tre udvælges til at gå videre af det nedsatte dommerpanel, som be-

står af forfatteren Maria Helleberg, TV vært Bo Storm Madsen fra TV2 Nord og historiker ph.d. Peter Yding Brunbech fra HistorieLab. Dommerpanelet vil særligt lægge vægt på elevernes evne til at formidle det historiske stof, således at det er både medrivende, autentisk og interessant, men også på hele opbygningen af fortællingen. Nordjyllands dygtigste historiedetektiver kåres den 17. december efter en endelig afstemning på TV2 Nord's Facebook-side, hvor alle tre film er i spil.

"Historiedetektiverne" er et pilotprojekt, som er målrettet undervisningen i fagene dansk og historie i 8. og 9. klasse. Af samme årsag har det været meget væsentligt at sørge for, at filmene og de erfaringer, der undervejs bliver gjort også er tilgængelige efterfølgende. Filmene overgår derfor i januar 2019 til Center for Undervisningsmidler sammen med en introduktionsvideo med gode råd og vejledning, der kan tjene som inspiration for andre, der måtte have lyst til at gå på jagt i den lokale kulturarv.

For yderligere information om projektet er det muligt at kontakt museumsinspektør og koordinator Maria Clement Hagstrup på telefon 61 42 30 80 eller e-mail mch@vmus.dk.

Tilbageblik - Folkemødet 2018

Paneldebat på Klippescenen – Fra venstre: Christian Arnth Jørgensen, Pilegårdsskolen og bestyrelsesmedlem i Falihos; Ebbe Kromann-Andersen, lektor v. Københavns professionshøjskole og forfatter til KIE-modellen – innovativ undervisning i folkeskolen; Henrik Thiese, læreruddannet og projektleder i Fonden for entreprenørskab; Peter Yding Brunbech, historiker Ph.d. og videnscenterchef v. HistorieLab

Dette års Folkemøde var en helt særlig oplevelse for Falihos. Nok var vi med i 2017, men i år var baren sat højt, da vi var værter ved vores eget arrangement på Klippescenen ved Danmarks Lærerforenings hus. Titlen på arrangementet var Innovation i kulturfagsundervisningen og målet var, som en af paneledtagerne beskrev det, at give deltagerne et didaktisk tag-selv-bord med fokus på det tværgående element innovation. Panelet var stærkt besat og af samme grund kom der mange (næsten)konkrete bud på, hvad innovation i undervisningen IKKE er, og hvordan innovation kan tænkes ind i kulturfagene som andet end et merkantilt element, hvor produkter skal udvikles og sælges. Innovation var i år nr. 6 på listen over de mest populære emner på Folkemødet, hvilket også afspejlede sig i et velbesøgt arrangement.

Ud over et vellykket arrangement bød Folkemødet igen i år på gode snakke med nye og gamle samarbejdspartnere om muligheden for fremtidige samarbejder til fordel for fagene generelt og for medlemmer af foreningen i særdeleshed.

Vi ser frem til endnu et forrygende Folkemøde i 2019, hvor Falihos igen er til stede. En særlig tak skal lyde til Fonden for Entreprenørskab, HistorieLab, Københavns professionshøjskole for at stille paneledtagere til rådighed, for gode og konstruktive snakke og for at bidrage til debatten om, hvordan Historie og Samfundsfag kan gøre sig gældende i fremtiden. Ud over det en tak til Danmark Lærerforening for en virkelig velfungerende scene!

"2pac lever"

Tanker om konspirationsteorier i undervisningen

af Niels Peter Nielsen, Kulturfagsredaktør på Clio Online.

r2hox, 2011. File Upload Bot (Magnus Manske), 2013. Wikimedia Commons.

I 1996 blev rapperen 2pac (Tupac Shakur) skudt og dræbt i Las Vegas. For 2pacs mange fans var chokket stort. Det virkede uvirkeligt, at rapikonet med ét var borte. Jeg husker, hvordan jeg som 16-årig efterskoleelev skrev "2pac lever" på tavlen i klassen.

Mere end 20 år senere "lever" 2pac stadig. På en udflugt i Dyrehaven forsøgte en elev ihærdigt at overbevise mig om, at rapperen stadig er i live: "Det er et coverup. Du kan se bevi-

serne overalt i hans tekster!". Intet, jeg sagde, kunne overbevise ham om det modsatte.

Hvorfor arbejde med konspirationsteorier i undervisningen?

Det er ikke kun fortællingen om 2pac, der stadig lever. Revisionistiske fortællinger om alt fra John F. Kennedy og 9/11 til reptiler og Elvis flourer overalt på nettet. De færreste teorier har hold i virkeligheden, så hvorfor bruge tid på dem i undervisningen?

Det er der flere grunde til. De fleste elever kender til en eller flere konspirationsteorier, og nogle er tilmed tilhængere af dem (det gælder i øvrigt også voksne). De møder teorierne på nettet, i film og computerspil eller får dem fortalt af kammerater. Elevers forestilling om fortiden bliver i lige så høj grad formet uden for skolen som i skolen. Er det ikke netop derfor, vi er nødt til at forholde os til dem i undervisningen?

Det er ikke så underligt, at mange er fascineret af konspirationsteorier. De indeholder mange af de ingredienser, der skal til for at gøre en fortælling fængende. Der er ondskabsfulde bagmænd omgærdet af mystik og hemmelige selskaber, der styrer verden. Teorierne tilbyder besnærende fortolkninger af begivenheder, der ofte er nemmere at begribe end de gængse og mere komplekse forklaringer. Hvad enten man tror dem eller ej, er konspirationsteorier et spændende felt, som har potentiale til at motivere mange elever.

Kildekritik og kendetegn

Men hvordan griber man emnet an? Man kan

hurtigt komme til kort i en diskussion om teoriernes lødighed. Hvordan vil du fx bevise for eleverne, at 2pac rent faktisk døde den aften i 1996? Billedet af hans lig? Det kan jo være en forfalskning. Som undervisere kan vi ikke tilbagevise alverdens påstande, uanset hvor nyslebne vores kildekritiske værktøjer er. Alligevel må arbejdet med kildekritik stå i centrum.

I stedet for at forsøge at modbevise teorierne kan det kildekritiske arbejde tage udgangspunkt i konspirationsteoriernes komposition. Ved en nærmere analyse vil eleverne opdage, at mange teorier ligner hinanden, og dén erkendelse vil styrke deres kritiske sans.

Det er ikke svært at finde teorier, der kan være genstand for analyse. Mange teorier opstår, bliver dyrket og vinder tilhængere på internettet. Derfor er det også oplagt at arbejde med kildekritik på nettet. Her kan eleverne hurtigt finde og udvælge cases i form af mere eller mindre troværdige hjemmesider og fx udvikle deres eget analyseapparat.

NASA, 1969. Project Apollo Archive. Flickr.com.

Teorier som udtryk for historiebrug

Hvis vi skal forstå, hvorfor konspirationsteorier opstår, og hvorfor de er så populære, må vi indtænke historiefagets nye dreng i klassen: historiebrug. Teorierne kan forstås som en særlig type fortælling, der trækker fortiden ind i en nutidig kontekst. Én analytisk tilgang kunne være at undersøge, hvordan og hvorfor teorierne bruger historien.

Nogle teorier kan kategoriseres som politisk og moralsk historiebrug, der afspejler nutidige problemstillinger og samfundsforhold. Fx kan konspirationsteorier om vacciner og chemtrails forstås som et udtryk for mistro over for multinationale selskaber og andre magthavere. Andre teorier bliver anvendt i underholdningsbranchen og kan kategoriseres som kommerciel historiebrug. Det er dog vigtigt at huske på, at computerspil og Hollywood-produktioner også er med til at forme vores opfattelse af fortiden. Underholdningsbranchen er ikke ren underholdning.

Sprog og argumentation

Konspirationsteoriernes tiltrækningskraft kan også forklares ud fra deres sprog og argumentation. Se bare på teorien om månelandingen. Når vi får at vide, at vi er blevet ført bag lyset, rammer det os på følelserne. Samtidig appellerer teoriens tilhængere til vores fornuft ved at tale om "videnskab" og "beviser". Den på overfladen logiske argumentation virker tilmed tillidsvækkende på modtagerne. En argumentation, der taler til både patos, logos og etos, har stor gennemslagskraft, og det kan vi vise med en analyse af teoriernes appelformer.

Netop konspirationsteoriernes gennemslagskraft gør dem særligt aktuelle i undervisningen, og der er mange måder at gå til emnet på. I Clio Onlines undervisningsforløb [Konspirationsteorier i historien](#) kan du arbejde med emnet ud fra mange af tankerne i artiklen her.

Husk jævnligt at tjekke www.falihos.dk Der bliver løbende lagt nyheder og relevante links ud

Årskonference: Historie og samfundsfag i praksis

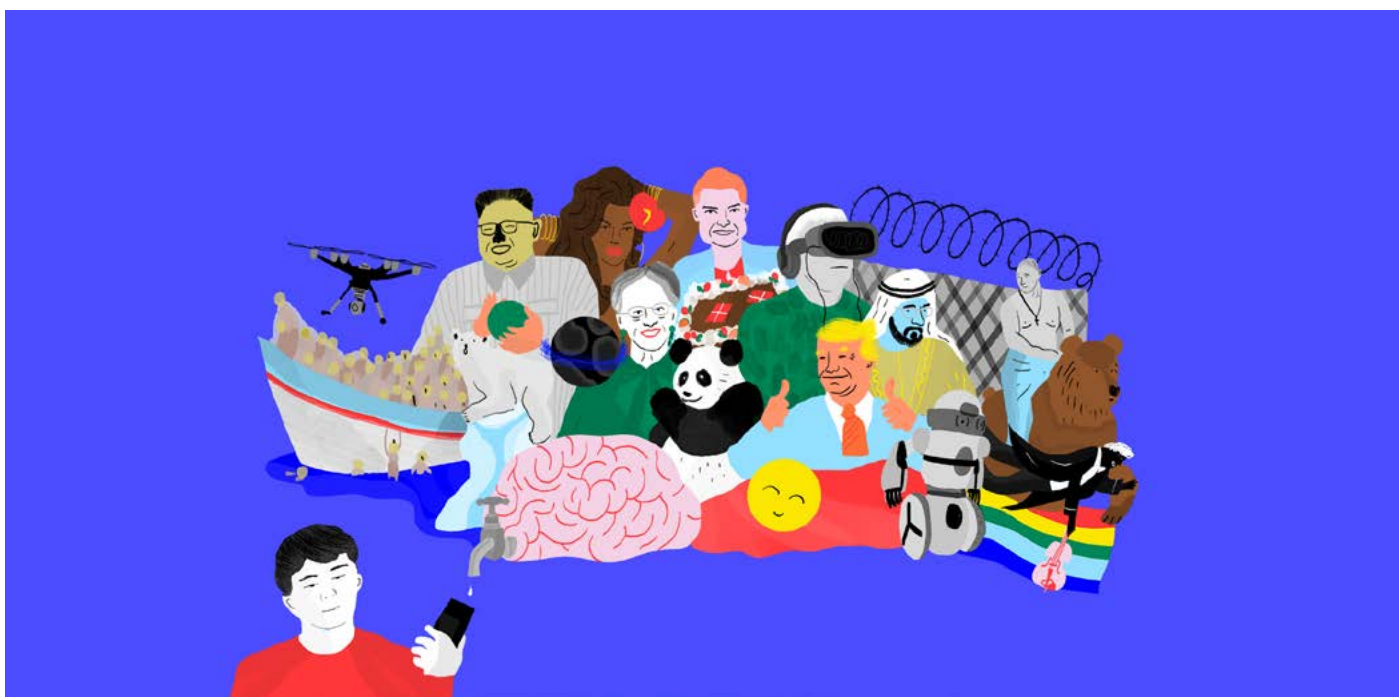
Igen i år inviterer FALIHOS til årskonference, hvor der bliver masser af mulighed for at få konkrete metoder med hjem til den daglige undervisning.

Læs mere [her](#)

Avislæsning er vores daglige dosis dannelse

Af Sune Gudmundsson, journalist og medstifter af *koncentrat.dk*

Skolen skal give eleverne viden, lyst til at stille sig ny viden og færdigheder til at kunne handle på den viden i et demokratisk samfund. Min påstand er, at det mest alsidige redskab til at tilegne sig alle de egenskaber er noget så gammeldags som avisen. Aviserne er de voksnes daglige dosis dannelse, og avislæsning er en vane til læring gennem livet. Og det kan den også blive for nutidens generation af unge. Men det kræver, at de bliver introduceret til den seriøse journalistiks fantastiske verden, for de opsøger den nemlig ikke selv. Som samfundsfags- og/eller historielærere er du en del af løsningen. Det vender jeg tilbage til.

Avisen sætter verden i perspektiv

Avisen er stedet, vi kan fordybe os i verdens gang, og være i stand til at tale med på lærer-

værelset om alt fra, hvorvidt skolen skal skifte bank oven på Danske Banks hvidvask, om den varme sommer var det knastørre bevis på klimaforandringerne, om der også er #Me-Too-episoder på vores arbejdsplads, og hvad status i øvrigt er på seneste kapitel i føljetonen om skolereformen.

Snakken blandt eleverne i frikvarteret handler også om, hvad aviserne skriver om. Men ud fra mine mange besøg på skoler i hele Danmark, kan jeg konstatere, at snakken ofte er baseret på tilfældige informationer fra internettet frem for avislæsning. F.eks. har jeg flere gange mødt elever, der har nemt ved at identificere Kim Jong-un, fordi diktatoren er et yndet meme-offer. Men elevernes viden om selve konflikten mellem Nordkorea og Sydkorea er meget lille.

Unge personlige erfaringer og møder med

omverdenen er en anden måde, de unge støder på avisernes dagsordener, uden selv at have læst om dem. I skolens modtagerklasse er den syriske pige Aya startet, og var det ikke noget med, at hun og familien var flygtet fra krig? Og hvad skal man egentlig mene om, at Elias fra 9.b er begyndt at bruge mascara? Ligesom for voksne gælder det for unge, at det er nemmere at forstå og forholde sig til den verden, man lever i, hvis man kan sætte løse informationsstumper og personlige møder og erfaringer i perspektiv. Og det er det, avisen er så god til.

Skolen som dåseåbner for den seriøse journalistik

Men jeg er ikke naiv, og jeg ved godt, at seriøs journalistik om krigen i Syrien og flydende kønsroller ikke er højest på listen over medieaktiviteter i unges fritid. Youtube-videoer om gaming eller glamour, samvær gennem snapchat og selvpromovering gennem Instagram topper langt før. Og spørgsmålet er, om mange unge kommer til at gå igennem livet uden nogensinde at blive introduceret til den seriøse nyhedsjournalistik i avisform. Papiraviserne er som bekendt et kuriosum i mange hjem, og det digitale avisabonnement er gemt væk på mor og fars Ipad. Det rejser spørgsmålet, hvor interessen for aviserne så skal komme fra, hvis ikke fra hjemmet?

Her kan skolerne spille en afgørende rolle til glæde for lærerne og eleverne. Derfor er vi en gruppe journalister og lærere, der er gået sammen om at lave det læringsorienterede nyhedsmedie Koncentrat, der henvender sig til udskolingen. Med journalistiske virkemidler forsøger Koncentrat at anspore eleverne til nysgerrighed og en højnet demokratisk selvtillid, samtidig med at vi hjælper lærerne med at bringe aktualitet mere direkte ind i undervisningen. Hver uge udgiver vi artikler med forløb til samfundsfag og historie, men også dansk, naturfag, kristendomskundskab

og seksualundervisning.

Langsomste nyhedsmedie, hurtigste undervisningsmiddel

I 2017 testede vi Koncentrat i en beta-version på skoler fra Midtjylland til København. En af vores største læringer var, at selvom vores artikler var formidlet på en måde, så utrænede og unge avislæsere kunne forstå dem, så er informationer i artikler flygtige, og det er først og fremmest lærernes indsats, der afgør, hvorvidt eleven får det meste ud af artiklen. Derfor har alle artikler fra koncentrat.dk nu undervisningsforløb med udgangspunkt i fælles mål, som læreren kan bruge eller lade sig inspirere af.

I vores testforløb blev vi også klogere på, hvordan Koncentrats journalistik blev nødt til at adskille sig fra de klassiske aviser, hvis vi skulle fange og fastholde de unge læsere. Vores udgangspunkt var bl.a. med inspiration fra Aslak Gottliebs forskning i unges nyhedsvaner, der resulterede i nyt sæt nyhedskriterier, han kalder for "engagementskriterier". Koncentrat skriver friskt og forståeligt. Og det betyder bl.a., at vi ikke er indforståede om emnet, hvilket voksenaviserne er slemme til. Derudover er vores cases unge mennesker, hvilket gør emnet nemmere for unge at forholde sig. Og endelig gør vi i hver artikel en dyd ud af at gøre det klart, hvorfor artiklens emne – hvad enten det er EU, plastikforurening eller skønhedsidealiser – er relevant for læseren.

Og så skriver vi konstruktivt. Nyhederne har traditionelt peget på problemerne i samfundet, og det skal de også, men hos Koncentrat forsøger vi også at indgyde læseren håb ved at pege på løsningerne. Medieforskere har undersøgt, at nyheder – stik imod hensigten – kan skabe apati hos læseren frem for engagement, såfremt de kun fokuserer på konflikter og katastrofer uden at nævne løsninger. Her er konstruktiv journalistik anderledes, fordi

den både ser på problemer og konflikter, og samtidig sørger for at præsentere forskellige måder at tackle eller endda løse problemerne. Koncentrats løbende dækning af klimaforandringerne er et godt eksempel på, hvordan vi er konstruktive i vores journalistik, f.eks. når vi taler med en landmand, det er lykkedes for at gro agurker i Jordans ørken.

En sidste ting, vi tog med fra vores testperiode, var, at det er okay at være langsomme. Nyhedsværdien af nyheder er nemlig relativ. Hvad der kan opfattes som historieundervisning for en voksen storforbruger af nyheder, kan være dugfriske åbenbaringer for en teenager. Som journalist på Koncentrat skriver vi først om et aktuelt emne, når perspektiverne på historien toner frem, som breaking news-tågen letter.

Koncentrat er måske Danmarks langsomste nyhedsmedie, og det er vi stolte af. Men sammenligner man Koncentrat med de store undervisningsportaler, så er vi en speedbåd, og de er supertankere. Koncentrat gør det muligt for lærerne at undervise i maskeringsforbuddet, mens politikerne stadig drøfter det, og

diskutere skoleskydeskyderier i USA, mens demonstrationerne for strammere våbenlovgivning endnu finder sted.

Giv en god vane videre

Ovenstående overvejelser i vores journalistik gør det nemmere for unge at se det interessante og vedkommende i deres omverden. Koncentrat er sat i verden for at skabe nysgerrighed, begejstre, overraske, vække indignation, gøre vores unge læsere klogere og frem for alt ruste dem til at kunne deltage i demokratiske samtaler. Heldigvis er vi ikke alene om dele begejstringen for den seriøse journalistik – vi er blevet flot modtaget af elever og lærere i samfundsfag og historie på mange skoler (og har også fået fine ord med på vejen i en FALIHOS-anmeldelse, som vi er meget stolte af). Og til jer, der endnu ikke kender koncentrat.dk: Tjek os ud, og hjælp os med til at give jeres elever en vane, der giver dannelse og læring gennem livet – avislæsning.

Fra redaktionen: Husk at
medlemmer af FALIHOS får
40% rabat på

KONCENTRAT